

T. 18 Accés obert a les publicacions científiques

Ernest Abadal

Facultat d'Informació i Mitjans Audiovisuals
Universitat de Barcelona

abadal@ub.edu

Sumari

1. Què és l'accés obert?
2. Llicències
3. Polítiques d'accés obert
4. Polítiques d'accés obert a la UB
5. Camí de la ciència oberta
6. Consideracions finals
7. Bibliografia

Continguts de la sessió

- “Accés obert i propietat intel·lectual: mandats i rutes verda i daurada. Llicències per disseminar continguts propis. Gestió de metadades i drets d'autor de les col·leccions dipositades en una biblioteca. Polítiques i estratègies de promoció de l'accés obert a Europa: estat de la qüestió. Polítiques i estratègies de promoció de l'accés obert a la Universitat de Barcelona.”

1 Què és l'accés obert?

- Accés lliure i gratuït a la producció científica per mitjà d'internet.
- Vessant econòmic
 - Accés gratuït
- Vessant legal
 - Lliure de drets
 - Reutilització

Què és l'accés obert? (ii)

- Accés obert és una “visió”.
 - Convenciment de que el sistema de comunicació científica funcionarà millor amb aquest model.
- Valors actuals
 - Difondre, compartir, transparència, etc.
- Suport institucional
 - Universitats, agències finançadores de la recerca, Unió Europea, Espanya (Llei de la Ciència), etc.
- Tendència majoritària i .. ¿irreversible?
 - Pinfield, 2015

“The developments analysed in this paper all seem to tend towards the conclusion that the main challenge associated with scholarly communication is no longer whether OA should be at the centre of the system but how”. (Pinfield, 2015)

The current issue and full text archive of this journal is available on Emerald Insight at:
www.emeraldinsight.com/1468-4527.htm

OIR
39,5

604

Received 4 June 2015
First revision approved
12 June 2015

Making Open Access work

The “state-of-the-art” in providing Open Access to scholarly literature

Stephen Pinfield

Information School, University of Sheffield, Sheffield, UK

Abstract

Purpose – The purpose of this paper is to provide an overview of one of the most important and controversial areas of scholarly communication: Open Access publishing and dissemination of research outputs. It identifies and discusses recent trends and future challenges for various stakeholders in delivering Open Access (OA) to the scholarly literature.

Design/methodology/approach – The study is based on a number of interrelated strands of evidence which make up the current discourse on OA, comprising the peer-reviewed literature, grey literature and other forms of communication (including blogs and e-mail discussion lists). It uses a large-scale textual analysis of the peer-reviewed literature since 2010 (carried out using the VOSviewer tool) as a basis for discussion of issues raised in the OA discourse.

Findings – A number of key themes are identified, including the relationship between “Green” OA (deposit in repositories) and “Gold” OA (OA journal publication), the developing evidence base associated with OA, researcher attitudes and behaviours, policy directions, management of repositories, development of journals, institutional responses and issues around impact and scholarly communication futures. It suggests that current challenges now focus on how OA can be made to work in practice, having moved on from the discussion of whether it should happen at all.

Originality/value – The paper provides a structured evidence-based review of major issues in the OA field, and suggests key areas for future research and policy development.

Keywords Scholarly communication, Open Access, Scholarly journals, Open Access repositories, Research publishing

1.1 Beneficis (comunicació científica)

- Incrementa la difusió, l'ús (audiència).
 - Bon posicionament en GoogleScholar.
- Incrementa la citació (impacte).
 - OACA (Open Access Citation Advantage)
- S'agilita la transferència de coneixement (disminueix el període de recepció).
- Es redueixen els costos
 - Estudis Houghton (2009).

1.1 Beneficis (ii)

- Repercussió directa sobre la societat.
 - Transferència directa de coneixement a la societat.
 - Trencar barreres entre països rics i pobres.
 - Permet visibilitzar la inversió pública en investigació.
- Permet la reutilització de la informació i de les dades.
 - Els continguts no són només per a la consulta sinó que amb ells es poden crear nous productes i serveis derivats

1.2 Com arribar-hi?

- Publicació en revistes de lliure accés (via “daurada”)
 - Tipologia: gratuïtes per a autors i lectors, taxa per a l'autor (APC), híbrides (article obert en revista de subscripció).
- Arxivatge en repositoris (via “verda”)
 - Els científics dipositen els preprints o postprints de les seves publicacions en repositoris
- Complementarietat.

Referència per ampliar informació

Acceso abierto a la ciencia

Ernest Abadal

Barcelona, 2012

Versión del autor de:

Abadal, Ernest (2012). *Acceso abierto a la ciencia*. Barcelona: Editorial UOC. (Colección El profesional de la información).

Referència per ampliar informació

Contribute content
Register and log In

Navigation
[Main Page](#)
[Current events](#)
[Recent changes](#)

interaction
[About OAD](#)
[FAQs](#)
[Editorial Board](#)
[Editorial Policy](#)
[Contact OAD](#)
[Special Thanks](#)

Hit Counter
00752520

Tools
[What links here](#)
[Related changes](#)

[Log in](#) [Request account](#)

[Main page](#) [Discussion](#)

[Read](#) [View source](#) [View history](#)

Search

Main Page

Open Access Directory

The Open Access Directory (OAD) is a compendium of simple factual lists about open access (OA) to science and scholarship, maintained by the OA community at large. By bringing many OA-related lists together in one place, OAD makes it easier for everyone to discover them, use them for reference, and update them. The easier they are to maintain and discover, the more effectively they can spread useful, accurate information about OA. To see what we have, browse the table of contents below, browse the [table of categories](#), or use the search box in near the upper right corner. To help the cause, just [register](#) and [start editing](#). If you have any questions, see our [FAQs](#) or [drop us a line](#).

OAD is a wiki and we count on our users to keep these lists accurate, comprehensive, and up to date. Our goal is for the OA community itself to maintain the lists with little intervention from the [editors](#) or [editorial board](#). We welcome your contributions to the lists, ideas for new lists, and comments to help us improve. Please [contact](#) us or use the discussion tabs on individual pages. The OAD is hosted by the [School of Library and Information Science](#) at [Simmons University](#) and supervised by an independent [editorial board](#).

Table of contents

- [Acronyms](#)
- [Advocacy organizations for OA](#)
- [Audio about OA](#)

Add your contributions to the Open Access Directory

Add or update content: To add new content to one of the existing lists or

2 Llicències CC

“El dret d'autor és un conjunt de normes i principis que regulen els drets morals i patrimonials o d'explotació que la llei concedeix als autors (els drets d'autor), pel sol fet de la creació d'una obra literària, artística, científica o didàctica, sigui publicada o inèdita.”
(Viquipèdia, 2020)

2.1 Tipologia de drets

a) Drets morals (no caduquen mai)

- Reconeixement
- Integritat

b) Drets d'exploració (*copyright*) (caducitat en el temps: entre 70 i 80 anys)

- Reproducció
- Distribució
- Comunicació pública
- Transformació

2.2 Llicències CC

- Conjunt de textos legals que serveixen perquè un autor pugui cedir alguns drets sobre la seva creació en unes condicions determinades. ("Alguns drets reservats" vs. "Tots els drets reservats").
- Antecedents:
 - Procés d'ampliació temporal dels drets d'explotació (1998) duta a terme pel congrés dels EUA. Lawrence Lessig era un dels advocats que van intervenir contra la llei per considerar-la abusiva. Van perdre el recurs però van iniciar el projecte de llicències CC.

2.2 Llicències CC (ii)

- El seu objectiu era utilitzar la llei de la manera més flexible possible per tornar a l'equilibri entre autor i usuari.
- El creador que vol utilitzar una llicència CC només ha de respondre a dues preguntes:
 - si vol permetre un ús comercial de l'obra
 - si permet la generació d'obres derivades (per exemple traduccions)
- Totes les llicències inclouen el reconeixement.

2.3 Tipologia

- Disposen de quatre elements bàsics:
 - reconeixement
 - ús no comercial
 - sense obra derivada
 - compartir igual

(Combinant aquestes condicions poden generar-se sis tipus de llicències diferents).

2.3 Tipologia (ii)

	Reconeixement (<u>by</u>)	Es permet l'ús comercial de l'obra i de les possibles obres derivades.
	Reconeixement- NoComercial (<u>by-nc</u>)	Es permet la generació d'obres derivades sempre que no es faci un ús comercial.
	Reconeixement- NoComercial- CompartirIgual (<u>by-nc-sa</u>)	No es permet un ús comercial de l'obra original ni de les possibles obres derivades, la distribució de les quals s'ha de fer mitjançant una llicència igual que la subjecta a l'obra original.
	Reconeixement- NoComercial- SenseObraDerivada (<u>by-nc-nd</u>)	No es permet un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.
	Reconeixement- CompartirIgual (<u>by-sa</u>)	Es permet l'ús comercial de l'obra i de les possibles obres derivades, la distribució de les quals s'ha de fer mitjançant una llicència igual que la subjecta a l'obra original
	Reconeixement- SenseObraDerivada (<u>by-nd</u>)	Es permet l'ús comercial de l'obra però no la generació d'obres derivades.

2.4 Llicències als repositoris

- Propis de la UB
 - Dipòsit Digital
 - BiPaDi

- Consorciats
 - Recercat
 - MDX
 - TDX
 - RACO
 - MDC

2.4 Llicències als repositoris (ii)

- Diversitat en l'assignació de llicències.
- Tipus de document molt diferent (tesis, dades, TFG, revistes, etc.).
- Etiqueta dc.rights

dc.rights	cc-by-nc-nd (c) Ardanuy Baró, 2016
dc.rights.uri	http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/
dc.rights	cc-by (c) Casals, Judit, 2019
dc.rights.uri	http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/

2.4.1 Dipòsit digital

- OMADO
 - L'autor escull quina llicència CC
- Alumnat
 - En general, CC BY-NC-ND.
- Recerca
 - Diversitat de tipologia de llicències segons les condicions d'auto-arxiu de les revistes.
 - Cal consultar Sherpa/Romeo o Dulcinea

Publisher copyright policies & self-archiving

[English](#) | [Español](#) | [Magyar](#) | [Nederlands](#) | [Português](#)

This version of Sherpa Romeo will be decommissioned on Tuesday 14 April 2020. Our new version is available at <https://v2.sherpa.ac.uk/romeo>.

Search

Journal titles or ISSNs Publisher names

Exact title starts with contains ISSN

[Advanced Search](#)

Use this site to find a summary of permissions that are normally given as part of each publisher's copyright transfer agreement.

Special RoMEO Pages

- [RoMEO Statistics](#)
- [Application Programmers' Interface \(API\)](#)
- [Publisher Categories in RoMEO](#)
- [Definitions and Terms](#)

Additions and Updates

 [RSS1 Feed](#)

- [Ediciones de la Universidad de Valladolid](#) - Ediciones de la Universidad de Valladolid - 04-Dec-2018
- [Springer \(part of Springer Nature\)](#) - Springer (part of Springer Nature) - 26-Sep-2018
- [Nature Research \(part of Springer Nature\)](#) - Nature Research (part of Springer

DULCINEA

Derechos de explotación y permisos para el auto-archivo de revistas científicas españolas

[Search](#) [Suggest title](#) [Graphs](#) [About](#)

[BuscaRepositorios](#) [Melibea](#) [AccesoAbierto.net](#)

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Enter a word and select a field to search

in

Search journals by...

List journals by ROMEO color

 White (257) Yellow (1) Blue (1107) Green (481)

DULCINEA summaries editorial policies of Spanish journals towards open access self-archiving. DULCINEA database contains alive scholarly Spanish journals, including bibliographic data, access policies, self-archiving-policies according to their copyright terms, and classifies the journals following [SHERPA/ROMEO](#) colours taxonomy.

2.4.1 Dipòsit digital (ii)

- Tesis
 - L'autor pot escollir quina llicència CC i també “tots els drets reservats”.
- Dades
 - Generalment CC BY o CC0

2.4.2 BiPaDi

- Són de domini públic (marca del domini públic de CC).

bipa
di

BIBLIOTECA
PATRIMONIAL
DIGITAL

Cerca avançada

Col·leccions BiPaDi

Actives

- Agricultura | Anatomia (Atles i tractats) | Astronomia | Belles arts i arts gràfiques | Biografies | **Botànica** | Catàlegs de biblioteques de convents | Catàlegs d'impressors, editors i llibreters | Ciències de la terra | Ciències naturals | Cirurgia i anestèsia | Col·legi de Cirurgia de Barcelona | Dret canònic | Dret civil. Dret processal | Dret penal. Dret processal penal | Espectacles, esports i jocs | Farmàcia i farmacopees | Física | Gastronomia i cuina | Geografia i viatges | Guerra de Successió (1702-1714) | Història de la medicina | Història del dret | Incunables | La lluita contra les epidèmies | Llibres de text i manuals d'ensenyament | Manuscrits | Matemàtica i Geometria | Medicina interna i patologia | Medicines alternatives i complementàries | Música | Oracions i sermons | Pedagogia i Educació | Psicologia i ciències afins | Química | Ramon Llull i lul·lisme | Salut de la dona i dels infants | Textos sagrats | Universitat de Barcelona: ordinacions i estatuts.

Properes incorporacions

- Història | Literatura | Llenguatge i llengües | Teologia

En fase inicial

- Arquitectura i enginyeria, Cartes pastorals, Dret romà, Economia, Filosofia, Història Eclesiàstica, Oftalmologia, Zoologia.

[Portal coordinat per: CRAI Universitat de Barcelona]

2.4.3 Consorciats

- Recercat (com a “Recerca”)
- TDX (com a “Tesis”)
- MDX (com a “OMADO”)
- Memòria Digital de Catalunya
 - Algunes amb TDR (“Tots els drets reservats”)
 - També “Domini públic”
- RACO
 - Diversos tipus de llicència CC (predomini de “by-nc-nd”)
 - Algunes amb TDR (“Tots els drets reservats”)

Referència per ampliar informació

Gestión de derechos de propiedad intelectual en el repositorio institucional y en las colecciones digitales de la Universitat de Barcelona.

Montserrat Aguasca, Judit Casals, Ignasi Labastida

CRAI - Universitat de Barcelona

Universidad de Salamanca, 1-2 de octubre de 2009

Referència per ampliar informació

Accés obert: gestió dels drets i les llicències de propietat intel·lectual

Jornada sobre Ciència Oberta
Museu de Ciències Naturals de Barcelona
3 d'octubre de 2018

Ignasi Labastida i Juan
Oficina de Difusió del Coneixement
CRAI Universitat de Barcelona

3 Polítiques a Europa

- Directrius polítiques
 - Horizon 2020
 - Recomanacions Comissió Europea (2018)
 - Pla S
 - Universitats (LERU i EUA)
 - Situació a Espanya
- Estudis de seguiment
 - Estimacions globals
 - Observatori de Catalunya (UB-UPC-UOC)

3.1 Horizon 2020

- Obligació de difondre en accés obert totes les publicacions.
 - En FP7 només era obligatori en algunes àrees.
- Es pot utilitzar tant la via daurada (revistes accés obert) com la verda (repositoris).
- L'embargament màxim serà de sis mesos o d'un any (humanitats i ciències socials).

3.2 Comissió Europea (2018)

- **“Recomanació realtiva a l’acés i preservació de la informació científica ...”**
- Member States should ensure, .../..., that as a result of these policies or action plans:
- all scientific publications resulting from publicly-funded research are made available in open access as from 2020 at the latest;

L 134/12

ES

Diario Oficial de la Unión Europea

31.5.2018

RECOMENDACIONES

RECOMENDACIÓN (UE) 2018/790 DE LA COMISIÓN

de 25 de abril de 2018

relativa al acceso a la información científica y a su preservación

LA COMISIÓN EUROPEA,

Visto el Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea, y en particular su artículo 292,

Considerando lo siguiente:

(1) La Comisión Europea adoptó en julio de 2012 un paquete de información científica compuesto por la Comunicación *Hacia un mejor acceso a la información científica: impulsar los beneficios de las inversiones públicas en investigación* (1) y la Recomendación 2012/417/UE de la Comisión (2). La Comisión analizará los avances realizados en la UE y evaluará si es necesario adoptar nuevas medidas para lograr los objetivos establecidos en la Recomendación 2012/417/UE.

3.3 Pla S (2018, rev. 2019)

- Proposat per 16 grans finançadors de la investigació.
- Objectiu: accelerar la transició

Plan S

Making full and immediate Open Access a reality

Plan S

Making full and immediate Open Access a reality

[Why Plan S](#)

[Principles and Implementation](#)

[Who's involved](#)

[About](#)

[Contact](#)

3.3.1 Pla S: característiques

- Articles en accés obert a partir 1/1/2021.
- Immediatament (sense embargament)
- Vies:
 - Revistes accés obert
 - Repositoris (versió revisada o publicada)
 - Revistes de subscripció en transició
- Els autors retenen els drets
- Llicències CreativeCommons (by).

3.3.2 Crítiques al Pla S

- Qüestions generals
 - Limitació de la llibertat acadèmica
 - Demana llicències massa obertes
 - Pot perjudicar avaluació joves investigadors
- Es potencia el model APC
 - Autors no tenen les mateixes oportunitats
 - Dificultats per al pagament (països, etc.).

3.3.2 Crítiques al Pla S (ii)

- Dubtes sobre l'aposta per la via verda
 - Arxiu immediat de la versió definitiva
 - Condicions exigents per a les revistes
 - Requeriments tècnics per als repositoris
- Encaix en un sistema de comunicació científica globalitzat.
 - Proposta parcial que vol condicionar canvis globals
 - Pot generar velocitats i comunitats diferents

Referència per ampliar informació

ISSN 1695-5498

HIPERTEXT.NET

Revista Académica sobre Documentación Digital y Comunicación Interactiva
DEPARTAMENTO DE COMUNICACIÓN · GRUPO DE INVESTIGACIÓN DIGIDOC

Número 19 · Noviembre de 2019

El plan S para acelerar el acceso abierto: contexto, retos y debate generado

ERNEST ABADAL
Universitat de Barcelona

ALEXANDRE LÓPEZ-BORRULL
Universitat Oberta de Catalunya

CANDELA OLLÉ-CASTELLÀ
Universitat Oberta de Catalunya

FRANCESC GARCÍA-GRIMAU
Universitat de Barcelona

3.4 Universitats a Europa

- **EUA**
 - Towards full open access in 2020 (2017)
- **LERU**
 - The LERU roadmap towards open access (2011)
- **LIBER**
 - Open access working group

ADVICE PAPER
No.8 - JUNE 2011

THE LERU ROADMAP
TOWARDS OPEN ACCESS

LIBER. Open Access Working Group

[About Us](#)

[Network](#)

[Strategy](#)

[Activities](#)

[Join](#)

[Login](#)

[Scholarly Communication](#)

[Digital Skills & Services](#)

[Research Infrastructure](#)

[News](#)

Open Access Working Group

Menu

[Strategy 2018-2022](#)

[Strategic Directions](#)

[Innovative Scholarly
Communication](#)

[Digital Skills & Services](#)

The Open Access Working Group provides libraries with practical guidance for implementing Open Access.

This includes looking at Open Access developments related to the business model of journals, and the role of libraries therein, and the possibilities for libraries as Open Access publishers.

The Open Access Working Group operates as part of LIBER's Strategic Direction

Estratègia LIBER (2018-22)

<p>5 OPEN ACCESS PRINCIPLES <i>for</i> NEGOTIATIONS WITH PUBLISHERS</p>	<p>1 LICENSING & OPEN ACCESS GO HAND-IN-HAND</p> 	<p>2 NO OPEN ACCESS, NO PRICE INCREASE</p> 	
<p>3 TRANSPARENCY FOR LICENSING DEALS: NO NON-DISCLOSURE</p> 	<p>4 KEEP ACCESS SUSTAINABLE</p> 	<p>5 USAGE REPORTS SHOULD INCLUDE OPEN ACCESS</p> 	

3.5 Situació a Espanya

- RD Doctorat (2011)
 - Obligació de dipositar les tesis en repositoris.
- Llei de la Ciència, Tecnologia i Innovació (Espanya, 2011), article 37
 - Obligació de dipòsit de les publicacions derivades de projectes d'investigació amb finançament públic.
- Universitats
 - Mandats
 - Ajudes a publicació en revistes OA.

3.5 Situació a Espanya. Dificultats legals

- S'ha promogut l'accés obert sense modificar la llei de propietat intel·lectual.
- Llei de la Ciència
 - No es pot obligar a dipositar si els drets s'han transferit a les revistes.
- Mandats universitats
 - Els drets de les obres els té el PDI.

3.6 Estudis de seguiment

- Estimacions globals
- Grau de compliment a Espanya
- Observatori de l'accés obert (universitats de Catalunya)

3.6.1 Les xifres de l'accés obert

- 20,4% del total (Bjork, 2010)
- 48% del total (Archambault, 2013)
- 37,8% (Chen, 2014)
- >50% (Science Metrix, 2018)
 - Autors USA: 66% / Brasil: 75%
 - Salut: 59% / Ciències socials: 44% / Humanitats: 24%
- Estimacions a partir de mostres

Science-Metrix

**Analytical Support for
Bibliometrics Indicators**

Open access availability of scientific
publications*

Final Report

January 2018

By:

Science-Metrix Inc.
1335 Mont-Royal E. • Montréal • Québec • Canada • H2J 1Y6
1.514.495.6505 • 1.800.994.4761
info@science-metrix.com • www.science-metrix.com

3.6.2 Grau de compliment a Espanya

- Diversos estudis.
- A Espanya: 58% dels articles en OA
 - 24%, en revistes
 - 22% repositoris
 - 13% xarxes acadèmiques
- Font: Borrego, 2016

Measuring Compliance With a Spanish Government Open Access Mandate

Àngel Borrego

Facultat de Biblioteconomia i Documentació, Universitat de Barcelona, 08007 Barcelona, Spain. E-mail: borrego@ub.edu

Open access (OA) mandates are policies that require researchers to provide free, unrestricted access to their published research by including it in OA journals (gold OA) or depositing it in freely available disciplinary or institutional repositories (green OA). This study measures the degree of compliance with a Spanish government OA mandate 2.5 years after its implementation. A total of 58.4% of articles resulting from publicly funded research had at least one OA copy available 1 year after publication. Among these, 23.8% were in gold OA, 21.8% in green OA and 12.8% in gray OA, i.e., posted on websites and social networks. Most of the green OA articles were in 2 disciplinary repositories: arXiv and PubMed Central. Just 14.4% of the articles resulting from publicly funded research were available in institutional repositories, although more than 90% of the articles in the data set were the result of projects carried out at institutions that have such an archive. There is great potential for growth in green OA, because over two thirds of the articles that were not available as OA were published in journals whose publishers allow a preprint or a postprint copy to be deposited.

Introduction

Open access (OA) mandates are policies that require researchers to provide free, unrestricted access to their published research by including it in OA journals (gold OA) or depositing it in freely available disciplinary or institutional repositories (green OA). As of May, 2014, a total of 458 OA mandates had been implemented worldwide, mostly by research institutions (261) and to a lesser extent by research funders (87). One hundred ten of the mandates were related to thesis deposits (ROARMAP, 2014).

OA advocates are hopeful that mandates will raise the amount of OA published research, especially the number of articles deposited in digital repositories. In the words of

Harnad et al. (2004), "the adoption of official university OA self-archiving policies will help to maximize the number of such archives as well as the number of articles in them" (p. 313). Otherwise, the proportion of OA research output is still low, considering the relatively liberal policies of publishers that generally allow accepted manuscripts to be deposited in institutional repositories (79.9% of articles) and on personal web pages (78.1%), although they are more reluctant to accept deposits in subject repositories (32.8%; Laakso, 2013).

Overall, studies that assess the availability of OA-published research show a small, though continuing, proportional growth in OA publications in recent years. An investigation of 1,837 journals in 2008 showed that 20.4% of the articles were available in OA, 8.5% in gold OA and 11.9% in green OA (Björk et al., 2010). A further longitudinal study found an average annual growth rate of OA articles of 30% between 2000 and 2009, with articles in OA journals representing 7.7% of all those published in 2009 (Laakso et al., 2011). Another study based on a stratified sample of 787 journals indexed in the Directory of Open Access Journals (DOAJ) indicated that the proportion of gold OA, which included full immediate OA, hybrid OA, and delayed OA of up to 12 months, had increased to about 17% of the article volume indexed in Scopus in 2011 (Laakso & Björk, 2012). Gargouri, Larivière, Gingras, Carr, and Harnad (2012b) studied a sample of 1,300 articles per year between 2005 and 2010 in 14 disciplines. They found that 24% of the articles were available in OA, with green OA (21.4%) greatly exceeding gold OA (2.4%) in both proportion and growth rate. More recently, Archambault et al. (2013) assessed the OA availability of a set of 20,000 Scopus articles and found that 48% of the articles published in 2008 were available free in December, 2012. The authors attributed the larger share of OA articles obtained with respect to previous studies to the use of a searching strategy to maximize recall.

An alternative approach to investigating OA consists of surveying academics' awareness and attitudes. Surveys

Received May 20, 2014; revised July 23, 2014; accepted September 2, 2014.

© 2015 ASIS&T • Published online 30 January 2015 in Wiley Online Library (wileyonlinelibrary.com). DOI: 10.1002/asi.23422

3.6.2 Grau de compliment a Espanya (ii)

- Estudi FECYT període 2011-14
- Numerador: articles derivats de projectes I+D+i en accés obert o en repositoris
- Denominador: articles publicats
- Resultat: 9%
- Moltes limitacions en el càlcul.

3.6.3 Observatoris

■ Catalunya

Observatori de l'accés obert

- ▶ **Observatori de l'accés obert**
- ▶ Universitat de Barcelona
- ▶ Universitat Autònoma de Barcelona
- ▶ Universitat Politècnica de Catalunya
- ▶ Universitat Pompeu Fabra
- ▶ Universitat de Girona
- ▶ Universitat de Lleida
- ▶ Universitat Rovira i Virgili
- ▶ Universitat Oberta de Catalunya
- ▶ Universitat de Vic -

■ Rebiun

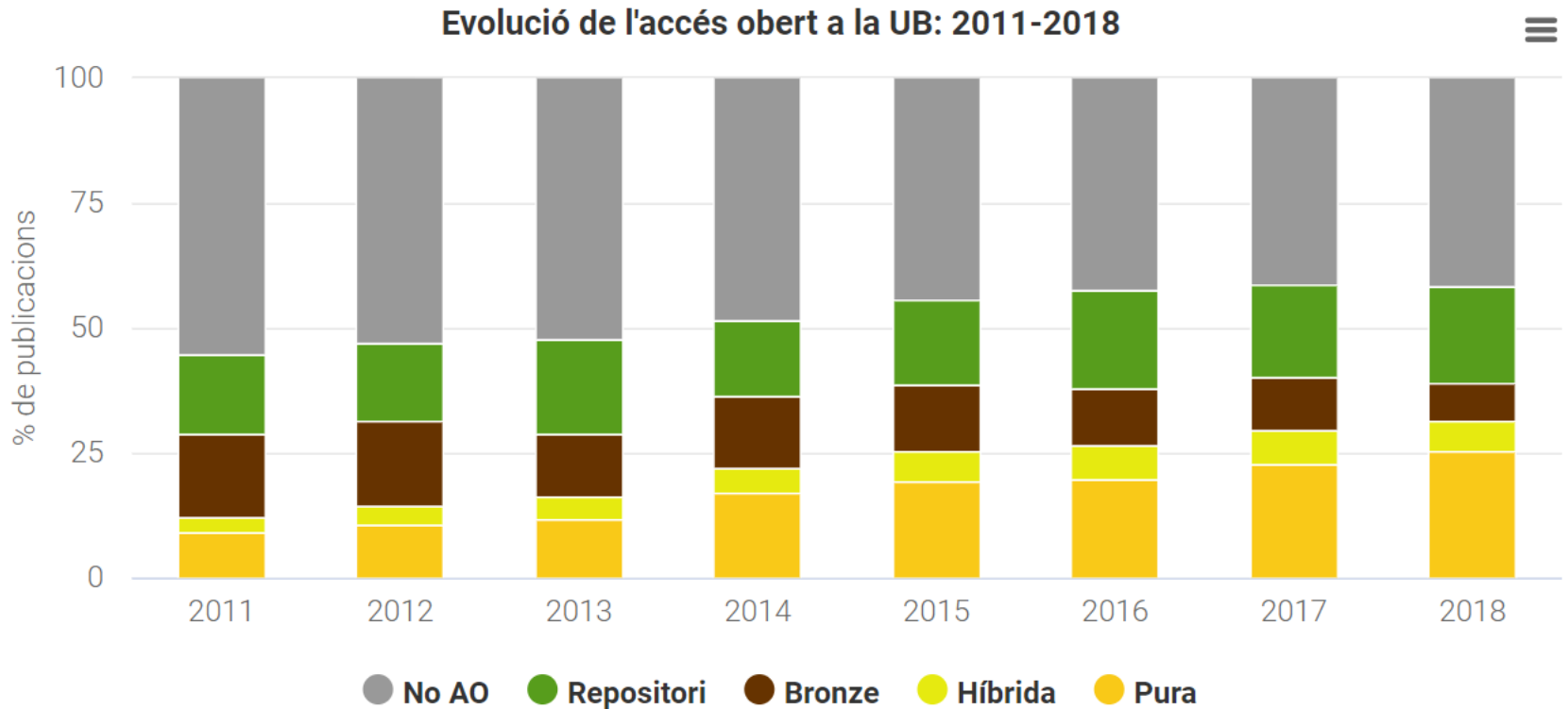
Medición del Acceso Abierto en las universidades españolas y el CSIC (2014-2018)

Subgrupo de Acceso Abierto. Línea 2

2019

Situació de l'accés obert a la UB

Resultats

- Recompte a partir de publicacions a WoS i Scopus.

Com es calcula?

- Articles publicats en WoS i Scopus d'una universitat determinada
- Font per a l'anàlisi: base de dades Unpaywall (conté milions de DOI)
- Comparació

Tipus d'accés obert

- Daurat: s'han publicat en revistes d'accés obert
- Híbrid: en revistes de subscripció que ofereixen articles en obert pagant APCs
- Bronze: accés gratuït als articles però sense llicència oberta
- Verd: només es troben en obert en repositoris institucionals o temàtics

4 Polítiques a la UB

- Política d'accés obert (2011)
- Actualització de la política AO (2019)
- Política de gestió de dades de recerca (2019)

4.1 Política d'accés obert (2011)

- Aprovada per Consell de Govern el 7/6/2011
- Facilitada pel context: acords a EUA i també Consell Interuniversitari de Catalunya
- “Els membres de la comunitat acadèmica dipositaran una còpia electrònica de qualsevol publicació acadèmica en el repositori institucional immediatament després que es publiquin, en un termini no superior als sis mesos”.

4.2 Actualització (2019)

- Aprovada per consell de govern el 22/7/2019.
- Contingut:
 - Refermar principis aprovats 2011
 - Establir objectius anuals
 - Fer-ne el seguiment
- Pendent d'un reglament

4.3 Gestió de dades de recerca

- Aprovada per consell de govern el 22/7/2019.
- Contingut:
 - Assegurar que les dades siguin FAIR.
 - Emmagatzematge en repositoris de dades.
 - Ús de llicències que permetin reutilització.
 - Estableix responsabilitats pels investigadors i també per a la universitat.
- Pendent d'un reglament

5 A les portes de la ciència oberta

- Nova manera de fer investigació
 - Recollida, anàlisi, revisió, publicació, difusió, etc.
- “Apertura” en totes les fases de la recerca

- Característiques
 - Oberta, col·laborativa i feta “amb” i “per” a la societat.

- Promoguda per la Comissió Europea.

5.1 Com s'hi arriba?

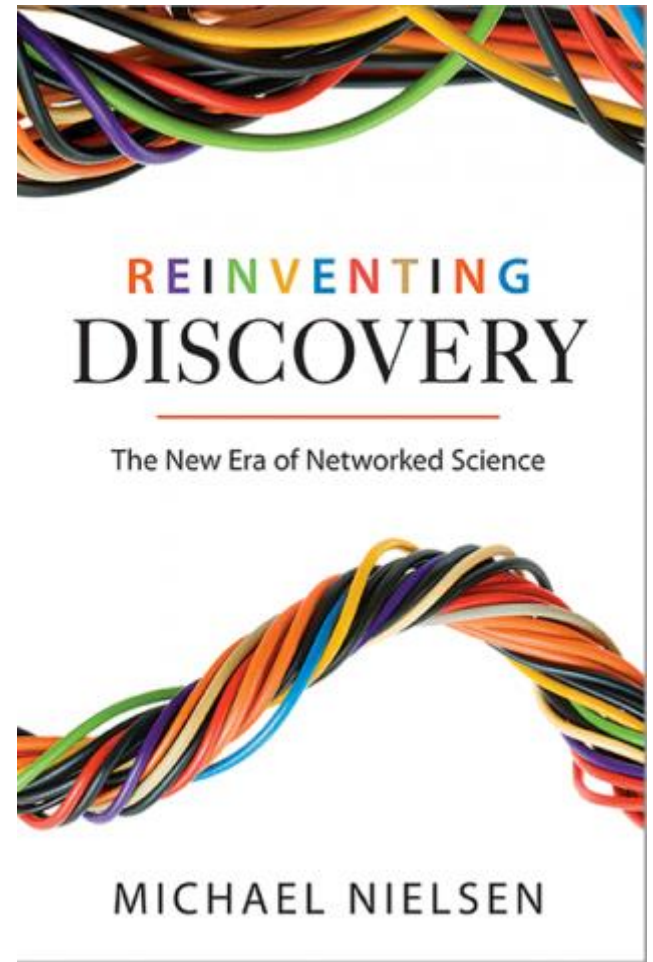
- Context
 - Globalització, treball en xarxa
- Tecnologia
 - Internet, digitalització, etc.
- Valors socials
 - Cooperació, col·laboració,
 - Compartir
 - Transparència

5.1 Com s'hi arriba? (ii)

- Transformacions produïdes per l'accés obert
- Visionaris
 - Capacitat d'influir en la Comissió Europea
- No hi ha un desencadenant extern com en el cas de l'accés obert (preus revistes, p.e.).

5.2 Antecedents

- e-ciència
 - John Taylor, 1999
- Ciència 2.0
 - Ben Shneiderman, 2008
 - Waldrop, 2008
- Ciència interconnectada
 - Michael Nielsen, 2011

Empenta Comissió Europea

- Idees inicials
 - Digital science in H2020 (2013)
 - Consulta pública (2014) i resultats (2015)
- Acord dels països
 - Data-driven Economy (2015)
 - *Open innovation, open science, open to the world* (2016)
 - Presidency Conference Open Science (2016)
- Formulació (Open Science Agenda)
 - High Level Experts Group - Open Science Policy Platform (2018)
 - Recommendation on access ... (2018)

Visió de la Comissió Europea

“Open science refers to a new approach to the scientific process based on **cooperative work** and new ways of **disseminating knowledge**, improving **accessibility** to and **re-usability** of research outputs by **using digital technologies** and new **collaborative tools**.” (Comissió Europea, 2018)

5.3 Beneficis

- Transparència
- Efectivitat
 - La ràpida transferència de coneixement evita duplicitats i augmenta la rapidesa de la investigació)
- Major productivitat
- Millora l'impacte social de la recerca.
- Reproductibilitat (replicabilitat)
 - Evita el frau
 - Integritat en la recerca

5.4 Dimensions / Elements

- Accés obert
- Dades obertes (FAIR)
- EOSC (infraestructures)
- Incentius
- Noves mètriques
- Formació
- Integritat de la recerca
- Ciència ciutadana

Referència per ampliar informació

¿Qué es la ciencia abierta?

What is open science?

Lluís Anglada y Ernest Abadal

Anglada, Lluís; Abadal, Ernest (2018). "¿Qué es la ciencia abierta?". *Anuario ThinkEPI*, v. 12, pp. 292-298.

<https://doi.org/10.3145/thinkepi.2018.43>

Publicado en *IweTel* el 27 de febrero de 2018

Resumen: Se analiza el concepto de ciencia abierta a partir del modelo de las revoluciones científicas de Thomas Kuhn: la ciencia abierta es un cambio de paradigma en la manera de llevar a cabo la investigación y, por tanto, supone modificaciones sustanciales en sus procedimientos. Se trata de un modelo promovido por la *Comisión Europea* sobre el cual se realizó una consulta pública. Los dos principales motivos para realizar este cambio son de tipo político-social (la riqueza de la sociedad se debe basar en la innovación) y también científicos. En esta nueva concepción, la ciencia debe ser abierta, colaborativa y hecha con y para la sociedad. Para explicar los elementos que forman

parte de la ciencia abierta se han utilizado diversas metáforas. Los elementos siempre presentes en todas las representaciones son el acceso abierto, los datos abiertos, el *open peer review* y el software libre.

6 Consideracions finals

- L'accés obert és un moviment consolidat.
 - S'imposarà com a model de comunicació científica.
- Les polítiques seran l'element catalitzador.
 - Importància del seguiment i de l'anàlisi compliment.
- Futur: ciència oberta

7 Bibliografía

- Abadal, Ernest (2012a). *Acceso abierto a la ciencia*. Barcelona: UOC. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/24542>>.
- Abadal, E., López-Borrull, A., Ollé-Castellà, C., y Garcia-Grimau, F. (2019). "El plan S para acelerar el acceso abierto: contexto, retos y debate generado". Hipertext.net, (19), p. 75-83. DOI:10.31009/hipertext.net.2019.i19.06
- Anglada, Lluís; Abadal, Ernest (2018). "¿Qué es la ciencia abierta?". Anuario ThinkEPI, v. 12, p. 292-298. (<https://doi.org/10.3145/thinkepi.2018.43>)
- Aguasca, M; Casals, J.; Labastida, I (2009). *Gestión de derechos de propiedad intelectual en el repositorio institucional y en las colecciones digitales de la Universitat de Barcelona*. (<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/13727>)
- Archambault, Eric; Amyot, Didier; Deschamps, Philippe; Nicol, Aurore; Rebout, Lise; Roberge, Guillaume (2013). *Proportion of open access peer-reviewed papers at the European and world levels: 2004-2011*. Montréal: Science-Metrix. <http://www.science-metrix.com/pdf/SM_EC_OA_Availability_2004-2011.pdf>.
- Björk, Bo-Christer; Welling, Patrik; Laakso, Mikael; Majlender, Peter; Hedlund; Turid; Guonason, Guoni (2010). "Open access to the scientific journal literature: situation 2009". *PLoS ONE*, vol. 5, no. 6 (June). <<http://doi.org/10.1371/journal.pone.0011273>>.
- Borrego, Ángel (2016). "Measuring compliance with a Spanish Government open access mandate". *Journal of the Association for Information Science and Technology*, vol. 67, no. 4 (April), p. 757-764. <<http://doi.org/10.1002/asi.23422>>.

7 Bibliografia (ii)

- Budapest Open Access Initiative (2012). *Budapest Open Access Initiative: ten years on from the Budapest Open Access Initiative: setting the default to open*. <<http://www.opensocietyfoundations.org/openaccess/boai-10-recommendations>>.
- Chen, Xiaotian (2014). “Open access in 2013: reaching the 50% milestone”. *Serials review*, vol. 40, no. 1, p. 21-27. <<http://doi.org/10.1080/00987913.2014.895556>>.
- Crawford, W. (2016). *Gold Open Access Journals 2011 – 2016*. <<http://walt.lishost.org/2016/05/gold-open-access-journals-2011-2015-its-here/>>.
- España (2011). “Ley 14/2011, de 1 de junio, de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación”. *BOE*, n.º 131, 2 de junio. <<http://www.boe.es/boe/dias/2011/06/02/pdfs/BOE-A-2011-9617.pdf>>.
- FECYT; REBIUN (2014). *Recomendaciones para la implementación del artículo 37 Difusión en Acceso Abierto de la Ley de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación*. [Madrid]: FECYT. <http://recolecta.fecyt.es/sites/default/files/contenido/documentos/Implantacion_Art37_
- Laakso, Mikael; Welling, Patrik; Bukvova, Helena; Nyman, Linus; Björk, Bo-Christer; Hedlund, Turid (2011). “The development of open access journal publishing from 1993 to 2009”. *PLoS ONE*, vol. 6, no. 6 (June), e20961. <<http://doi.org/10.1371/journal.pone.0020961>>.
- Labastida, I. (2018). “Accés obert: gestió dels drets i les llicències de propietat intel·lectual”. <https://www.slideshare.net/museuciencies/accs-obert-gesti-dels-drets-i-les-llicncies-de-propietat-intellectual-ignasi-labastida>

7 Bibliografia (ii)

- Pinfield, Stephen (2015). "Making open access work: the 'state-of-the-art' in providing open access to scholarly literature". *Online information review*, vol. 39, no. 5, p. 604-636. <<http://dx.doi.org/10.1108/OIR-05-2015-0167>>.
- Science Metrix (2018). Analytical Support for Bibliometrics Indicators: Open access availability of scientific publications. Final Report. January 2018. (http://www.science-metrix.com/sites/default/files/science-metrix/publications/science-metrix_open_access_availability_scientific_publications_report.pdf)
- Universitat de Barcelona (2011). Política d'accés obert de la UB. (<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/27709>)
- Universitat de Barcelona (2019). Actualització de la política d'accés obert de la UB. (<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/142065>)
- Universitat de Barcelona (2019). Política de gestió de dades de recerca de la UB. (<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/142043>)

Moltes gràcies

